

on-line >>> www.alnari.rs
mail to >>> office@alnari.rs

Naziv originala:
Lorens O'Brajan
THE ISTANBUL PUZZLE

Copyright © 2011 by Laurence OBryan
Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje Alnari d.o.o.

ISBN 978-86-7710-902-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Lorens O'Brajan

ISTANBULSKA ZAGONETKA

Prevela Maja Kostadinović

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2012.

„Svoj kraj možemo po svojim počecima prepoznati.“
Džon Denam, 1615–1669.

Prvo poglavlje

Aleku se ledeni znoj cedio iz pora. Bio je optimističan. Preterano optimističan. U islamskom svetu kidnapovanje skoro uvek predstavlja neki oblik iznude – tako mu je rečeno. Ali pojava noža, dovoljno velikog da raspori medveda, promenila je sve.

Odmahnuo je glavom u neverici. Pre samo sat vremena bio je srećan u svojoj hotelskoj sobi, mestu koje je sada neuhvatljivo daleko, poput sna iz detinjstva.

Srce mu je divlje tuklo o rebra, kao da se bori da izađe napolje. Da li u ovoj dvorani stubova ima bilo koga kome može da se obrati?

Zrnasto oko video-kamere je trepnulo. Alekove noge i ruke se trgnuše, napinjući narandžasto najlonsko uže, kojim je bio vezan za gladak stub. Nozdrve mu se ispuniše ustajalim vazduhom. Drhtao je kao da ima groznicu.

Kada su dva čoveka ušla u njegovu sobu, mirno je pošao s njima. Kako je bio glup. Zašto nije viknuo, zaurlao, iskočio kroz prozor? Video je izraz u očima tih bitangi, čvrst kao kremen. Sada je prekasno.

„Pustite me“, kriknuo je.

Glas mu je odjeknuo. Ruka mu je držala rame. Zamahnuo je glavom levo-desno, napinjući vrat. Uže oko članaka, kolena i grudi, čvrsto ga je držalo. Puls mu je snažno tukao na mestima gde mu se uže usecalo u telo.

Nož je blistao u vazduhu poput vode koja se sliva. Sada mu može pomoći samo molitva, koju je naučio od majke.

Agios o Theos, agios ischyros, agios athanatos, eleison imas!

Sveti Bože, sveti i moćni, sveti i besmrtni, pomiluj nas!

Zatvorio je oči. Zasvrbeo ga je vrat. Zatim mu je vrela struja pala na grudi. Toplina mu se slivala niz noge, natapajući ga. Pogan smrad se razlio oko njega.

Zavladala je neka jeziva tišina.

Osmotrio je pogledom drevnu dvoranu, upijajući pogledom šumolike redove stubova. Ulaz koji je pronašao sigurno je bio zapečaćen pre više od pet stotina godina, pre nego što je drevni Konstantinopolj iznad njega pao u ruke muslimana, koji su mu promenili ime u Istanbul. Ovde dole ima blaga za koje bi preklinjao direktor bilo kog muzeja na svetu. Međutim, poželeo je da ga nikada nije pronašao.

Zurio je u obližnje stolove od aluminijuma. Užasavalo ga je ono što je tamo video.

Crna izmaglica je jurila ka njemu. Da li će Šon otkriti šta se dogodilo?
Agios o Theos, agios...

Trenutak kasnije dva potoka krvi, pola metra visoka na svom vrhuncu, jurnula su iz leve i desne arterije Alekovih grudi, žuboreći poput aparata za kafu. Oko njih, meso je svetlucalo poput svile. Ali, Alekove oči bile su zatvorene, a lice smireno.

Drugo poglavlje

Staklo se sručilo na ulicu. Rušila se prednja fasada nove četvorospratne radnje *Američka elektronika*. Ispod sebe sam osetio zversku tutnjavu. Alarmi su oživele u horu.

Vraćao sam se kući. Bio je avgust, petak večer. U Londonu je bilo vrelo, lepljivo. Prelazio sam Ulicu Oksford kada sam se zaustavio usred koraka.

Prema meni se kretala masa pesnica, besa, lica skrivenih kapuljačama. Iza njih je ostalo staklo. Zgrčili su mi se svi mišići. Da li grad ponovo gori?

Ugledao sam ulaz u prolaz ozidan ciglama i potrčao. Devojka s ružičastom afro-frizuricom, belim cipelama s visokim potpeticama i zelenom majicom bez bretela, stajala je na ulici otvorenih usta i ruku spuštenih uz bokove. Skrenuo sam ka njoj.

„Hajde“, viknuo sam.

Pogledala me kao da sam duh, ali je ipak pošla za mnom. Nisam morao da se osvrnem da bih znao da je rulja maltene stigla do nas. Uspeli smo za dlaku. Okrenuli smo se u isto vreme i posmatrali ih kako prolaze. U jednom stravičnom trenutku sam pomislio da će se okomiti na nas, da ću morati da branim svoju novu prijateljicu. Međutim, nastavili su dalje, pevušeći ritmičke slogane koje sam jedva razumeo. Taj zvuk nikada neću zaboraviti. Ovo nije bila gomila običnih pljačkaša. Taj ološ je pronašao nešto za šta će se boriti.

Neki su nas prodorno odmerili u prolazu, ali, na sreću, nismo bili njihova meta. Krenuli su na simbole ugnjetavanja. I bili su van sebe od besa. Pošto su otišli, moja prijateljica ružičaste kose se stresla i otrčala.

Vrištavi alarmi i slomljeni prozori predstavljali su najočiglednije znake prolaska rulje i nagoveštaja opasnosti. Da li je policijska racija u džamiji vredna svega ovoga?

Preko puta sam ugledao ženu u majušnoj kožnoj jakni. Lice joj je bilo okrenuto na drugu stranu. Trčala je. Vidik mi se suzio.

„Ajrin“, nežno sam rekao. Noge su mi krenule ka njoj. Zaustavio sam se. Ajrin je mrtva.

Mada sam znao da je to istina, u srcu sam ipak poželeo da se žena okrene i nasmeši, da mi srce ponovo zatreperi poput rakete koja kreće ka orbiti. Na mene niko nije delovao kao Ajrin. Pre nego što sam je upoznao, nisam verovao da srce može ludački da mi zakuca samo zato što je izvesna žena ušla u prostoriju.

Veliki deo mene još nije bio spreman da preboli ono što joj se dogodilo, nije želeo da nastavi dalje ni sada ni ikada, bez obzira na to šta drugi govore ili čine.

Maltene sam izgubio ženu iz vida. Crna kosa je vijorila za njom dok je nestajala kroz blesak treperavog svetla. Ako krenem za njom, to će značiti da sam luđi nego što sam mislio.

Izdahnulo sam polako. Doživeo sam ono što moj terapeut naziva legalnom halucinacijom. Ljudi se ne vraćaju iz mrtvih. Bez obzira na to koliko mi to želimo. Bez obzira na to koliko je njihova smrt bila nepravedna.

Kada su mi majka i otac preminuli u Sjedinjenim Državama u razmaku od osamnaest meseci, nisam se ovako osećao. Oboje su odigrali dobar deo životne utakmice, ali Ajrin jedva da je uzela palicu u ruke.

Helikopter je leteo nisko i šarao reflektorom. Vreme je da pobegnem od ovog ludila, da se vratim u normalnost, svojim frustracijama. Alek nije odgovorio na moju poslednju poruku. Trebalo je da se vrati u ponedeljak, kada je program za uvećanje slika, na kojem sam radio proteklih nedelju dana, konačno mogao biti isproban na odgovarajući način.

Ako uprskamo ovaj projekat, neću uspeti da sprečim širenje tračeva.

Mogu da zamislim šta će ljudi govoriti. Zar nije logično očekivati da će direktor projekta praviti greške posle onoga što mu se dogodilo? Zar nije očigledno da nije preboleo smrt svoje supruge i da više nije u stanju da obavlja posao? Zašto nije smenjen?

Istanbulska zagonetka

Pokrenuo sam se i ponovo pogledao telefon. Ništa. Zašto bi neko ko na raspolaganju ima svaku moguću vrstu komunikacije odlučio da bude nedostupan šest prokletih sati?

Fotografisanje mozaika i anđela, careva i svetaca, ne bi trebalo da bude toliko teško. Iako to čini u zdanju koje je nekada predstavljalo islamski pandan Crkve Svetog Petra. Zaboga, pa radili smo u Vatikanu. I u Britanskom muzeju.

Zatim je počela da pada kiša i potrčao sam. Na Pikadiliju je već pljuštalo dok sam stigao do ulaza u podzemnu železnicu. Bio sam potpuno mokar. Cipele su mi šljapkale. Znao sam da izgledam poput napola udavljenog stvora iz močvare dok mi se voda cedila s pramenova braonkaste kose, slepljene preko suviše bledog čela, a senka brade izrasle do četiri sata ujutru bila izraženija nego obično.

Voz je bio prepun. Nije bio zgodan trenutak da čovek pokisne. Međutim, svi smo stajali rame uz rame, zarobljeni, njišući se, dok su napetost i vlaga ispunjavali prostor.

Čitao sam naslove na ajpodu neke devojke. Novi nemiri u Londonu – to je bila glavna vest. Prst joj je na trenutak zastao iznad tog natpisa, a zatim ga je sklonila. „Engleska se budi“, glasio je sledeći naslov. Voz se trgao, a zatim zaustavio. Svetla su zatreperila. Neko je zastenjao. Proći će deset minuta pre nego što ponovo krene.

Treće poglavlje

U podrumu vile koja pripada britanskom konzulatu u bogatom istanbulskom predgrađu Leventu, dva čoveka zurila su u monitor laptop računara.

Prostorijom su se razlegali zvuci glasnog stenjanja. Na monitoru se videlo kako sisata plavuša poskakuje gore-dole po mršavom tamnoputom starijem čoveku. Krevet na kojem su ležali u hotelu blizu trga Taksim, gde su dva iranska biologa odsela, škripao je poput pokvarenih vrata u vozu koji se brzo kreće.

Čovek u tim godinama svakako je trebalo da se zapita zašto je tako mlada i lepa žena zainteresovana za njega.

Dok je uzdisao, plavuša se povukla. Izraz njegovog lica predstavljao je zanimljiv prizor. Čovek koji je sedeo ispred laptopa kliknuo je mišem. Slika se na trenutak zaledila, a zatim poletela ka uglu monitora. Piter Ficdžerald je potapšao kolegu po ramenu.

„To će ti biti dovoljno da ga nateráš da propeva“, rekao je. „Njegovi pretpostavljeni u Iranu ne bi mu ovo oprostili.“

Piter se namrštio dok je prilazio štampaču, koji je oživeo uz zujanje. Ovo će biti lakše nego što je mislio. Ali, da li su dovoljno brzo reagovali? Iranac je već dve nedelje bio u Istanbulu.

Četvrto poglavlje

Sutra uveče, u subotu, otišao sam na roštilj blizu svoje kuće u zapadnom Londonu. Institut je posedovao stan u Oksfordu, ali sam ga u poslednje vreme retko koristio. Kancelarija na tavanu bila mi je sasvim dovoljna onih dana kada nisam želeo da se upuštam u bitku s auto-putem M40.

Prošlo je više od trideset sati otkako sam se čuo s Alekom. Ako mi se ne javi pre nego što se vrati u ponedeljak, daću mu priliku da mi sve objasni, a zatim ću mu reći šta mislim o njegovom proseravanju.

Roštilj je bio ona vrsta okupljanja gde su svi obučeni u sličnu skupu i mašinski iscepanu odeću, kako bi naglasili svoju individualnost. Otišao sam pre ponoći. Domaćica je pokušala da mi nabaci jednu od svojih prijateljica, i mada je bila privlačna, meni srce naprosto nije bilo u tome. Svi su isključivo želeli da razgovaraju o nemirima, koji su ponovo počeli.

Ja sam samo želeo da pobegnem od razmišljanja o njima. Krenuo sam peške kući, prešao Nju kings roud, prošao pored bara iz kojeg se čula glasna muzika i smeh. Sve je delovalo normalno. Možda se nemiri ipak nisu ponovo razbuknali. Dobro je. Moram da se naspavam ako ću sutra ujutro na trčanje.

Planirao sam da učestvujem u maratonu Kauaji u septembru, za samo šest nedelja. Deset dana na Havajima, to je odmor koji mi je potreban. Radovao sam se tome mesecima. Biće to odmor koji će obeležiti moj pravi raskid s prošlošću. Alek je to rekao i nadam se da je bio u pravu.

Čim sam ušao u kuću, odbacio sam cipele u predsoblju u prizemlju. Zakotrljale su se po crno-belim pločicama. Zatim sam okačio jaknu preko gomile drugih, koje su visile s ograde stepenica. Stvarno moram

da ih rasklonim. Međutim, nikako da pronađem vreme za to. Bog dragi zna kako je Ajrin održavala kuću u urednom stanju. Čistačica koju sam zaposlio ima dovoljno posla pokušavajući da spreči da kuhinja pretvori u katastrofu opasnu po zdravlje i život.

Bacio sam pogled na ajfon samo da vidim da li sam nešto propustio. I dalje ni reči od Aleka. Ni poruke. Ni mejla. Ni propuštenih poziva. Ni tvita. Ničega! Kakvu li igru igra?

Da li je ovo zaista samo glupa predstava? Da li pokušava da naglasi svoj značaj? To me ne bi iznenadilo.

Iznad glave sam začuo škripu. U ovoj zgradi cevi su imale običaj da se tako oglašavaju. Verovatno su ugrađene u vreme dok je Viktorija bila princeza.

Kuća je imala četiri sprata i nalazila se na kraju niza zgrada omalterisanih u belo, po kojima je zapadni London poznat. Navikli smo se na njene kaprice. Ajrin je govorila da je život u ovoj kući naš najveći luksuz. Ja bih joj obično odvratio da posao jednog od direktora i osnivača Instituta za primenjeno istraživanje u Oksfordu i 70-časovna radna nedelja moraju obezbediti bar neke prednosti.

Međutim, znao sam da imam sreće što sam postao vlasnik kuće. Uspeo sam da je dobijem tokom programa razmene s Londonskim univerzitetskim koledžom. Takođe sam imao sreće da upoznam Ajrin dok sam tamo boravio. Te godine sam se bavio istraživanjem koje je dovelo do pisanja članka o šablonima ljudskog ponašanja, objavljenog u magazinu *Njujork tajms*. Taj članak mi je doneo mi izvesno priznanje, a njegov uspeh pomogao je pri pokretanju rada mog instituta.

Posle venčanja sam tri godine radio za softversku kompaniju u Berkširu. Zatim sam odlučio da s nekoliko kolega s koledža osnujem institut. Krenulo nam je znatno brže nego što smo očekivali. Svako od nas je radio ozbiljan projekat iz oblasti koju je specijalizirao.

Imali smo sreće na mnogo različitih načina, ali odrekao bih se svakog zrna uspeha ako bih time vratio Ajrin u život. Imali smo planove i kuću, koja je samo čekala da bude ispunjena zvukom dečijeg smeha.

Ponekad u snovima i dalje čujem eho onoga što je moglo biti.

Krenuo sam uz stepenice. Uvek ostavljam upaljeno svetlo na spratu da ne bih imao osećaj mračne praznine. Bar sam to tako zamislio. Tek, željeni efekat je izostajao.

Istanbulska zagonetka

Dok sam se skidao, zazvonio je fiksni telefon. Tako zahtevan ton poseduje isključivo telefonsko zvono kada se oglašava kasno u noć.

Da nije Alek? Mora biti.

Pronašao sam telefon na pola metra visokoj gomili dokumenata pokraj kreveta.

„Gospodine Rajan?“

To nije bio Alekov glas. Zvučao je poput onih gradskih tipova koji čak i u krevetu nose podvezice za čarape.

„Da?“ Bilo je teško zanemariti oštru slutnju.

Zvuk automobilske sirene začuo se s one strane linije. Tihi zvuci radio-stanice, koji podsećaju na nešto što bi se moglo nazvati bliskoistočnim hip-hopom, dopirali su iz pozadine.

„Prezivam se Ficdžerald, gospodine. Piter Ficdžerald. Žao mi je što vas uznemiravam.“ Govorio je polako, naglašavajući slogove, i veoma ugladeno. „Radim u britanskom konzulatu ovde u Istanbulu.“

Potresao me snažan drhtaj, kao da sam se naslonio na zid od leda.

„Da?“ Nisam želeo da razgovaram s njim.

„Žao mi je, gospodine. Plašim se da imam loše vesti.“

Usta su mi bila suva kao barut. Zatim mi se stomak zgrčio.

„U pitanju je gospodin Alek Zeglivski, gospodine. Rečeno mi je da ste vi direktor projekta na kojem je ovde radio. Da li razgovaram s pravim gospodinom Rajanom?“ Tiha bliskoistočna muzika i dalje je svirala na radiju. Koliko je tamo sati? Tri ujutru? Da li je pokušao da me nazove ranije, dok nisam bio kod kuće?

„Da.“ Glas mi je zvučao tuđe.

Alek mi je više od kolege. Bio je jedan od Ajrininih najboljih prijatelja s koledža. Takođe mi je najbolji drugar za pijančenje. Idemo zajedno na ronjenje. Putovaće sa mnom na Kauaji.

S ulice je odjeknuo smeh; kao da je dopirao s nekog drugog sveta.

„Molim vas, sedite, gospodine Rajan.“ Glas je delovao udaljeno.

Kroz um su mi u bizarnom nizu sevnule sve nevolje u koje je Alek mogao da se uvali. I dalje sam stajao.

„Imam neugodnu dužnost da vam saopštim lošu vest. Ovdašnje vlasti su nas obavestile da je vaš kolega gospodin Zeglivski...“ Oklevao je.

„Mrtav.“

Ispod mene se otvorila provalija. To je bila jedina reč koju nije trebalo da izgovori.

„Veoma mi je žao, gospodine. Siguran sam da je u pitanju strašan šok.“
Otvorio sam usta. Nikakav zvuk se nije začuo.

„Potreban nam je neko ko će brzo identifikovati njegovo telo. Zbog turskih vlasti. Ovde se stvari obavljaju na drugačiji način.“

Alek je trebalo da se vrati u ponedeljak. Uveče je trebalo da se vidimo. Kod mene u kući. Trebalo je da idemo zajedno na trčanje.

„Da li ste sigurni?“ Molim te, reci mi da je greška.

„Žao mi je. Pronašli su njegov novčanik, ličnu kartu. Znam da nije pravi trenutak, ali imate li podatke kako bismo kontaktirali s rodbinom gospodina Zeglivskog?“

Seo sam na ivicu kreveta. Skerletni pokrivač, već napola smaknut, skliznuo je na pod.

„Ne, žao mi je. Žive u Poljskoj. Čini mi se.“

„Nije oženjen?“

„Ne.“

„Ima li devojkicu?“

„Nema devojkicu već nekoliko meseci. Poslednja veza potrajala je svega nedelju-dve. Retko priča o porodici.“ Želeo sam da budem od pomoći, ali Alek je bio oličenje definicije nezavisnog samca. Jedini put kada ga je neko pitao za rodbinu u mom prisustvu, pokazao je prstom na mene. Takav je bio njegov smisao za humor. Takođe nikada nije odlazio u Poljsku – koliko ja znam.

„Nema rođake u Ujedinjenom Kraljevstvu? Da li ste sigurni?“ Zvučao je skeptično.

„Koliko znam, ne.“

Nemoguće da je Alek mrtav. Ne može biti. Vodio je računa o sebi više od bilo koje druge osobe koju poznajem. Zaboga, bio je visok sto osamdeset tri centimetra, pun života, još nije napunio trideset godina.

Nešto oko mene kao da se menjalo, kao da su se negde otvorila skrivena vrata i počela da duva promaja.

„U tom slučaju, gospodine Rajan, moraćemo vas da zamolimo da dođete u Istanbul i identifikujete telo gospodina Zeglivskog. Verujem da će vlasti takođe imati neka pitanja o projektu na kojem je radio.“

Nisam odgovorio. Njegove reči su mi tek dopirale do uma.

Istanbulska zagonetka

„Da li ste još na vezi, gospodine Rajan?“

„Da.“

„Kada možete da dođete? Što pre to bolje.“ Glas mu više nije bio blag.

Veza je zujala. Izvadio sam mobilni iz džepa, pronašao Alekov broj i okrenuo ga. Sada sam na svakom uhu imao po telefon. Ko zna, možda je u pitanju neka glupa greška. Šala.

„Ovo je suviše ludo“, rekao sam trudeći se da obezbedim sebi nešto vremena. „Znate li šta mu se dogodilo?“

Mobilni mi je zapištao. Pogledao sam displej. Pretplatnik nije dostupan.

„Nismo sigurni. Turske vlasti sprovode istragu. To je sve što mogu da vam kažem u ovom trenutku.“ Veza je zašuštala. „Oh, da, razgovarao sam i s vašim kolegom, doktorom Beresford-Elisom.“

Razgovor je postao nadrealan.

„Znam da ste svesni trenutno osetljivih odnosa s našim turskim prijateljima. Razumećete zbog čega želim ovo što pre da obavim.“

„Biću u prvom avionu za koji nađem kartu.“ Glas mi je bio čvrst. Istina je da ne bi uspeo da me spreči da odem u Istanbul.

Nakašljao se. „Vrlo dobro. Najzad, žao mi je, ali moram ovo da vas pitam. Da li je gospodin Zeglivski bio umešan u bilo šta s političkom, religioznom ili sličnom pozadinom?“

„Ne, ni u šta slično. Ni u šta što ne biste čuli u bilo kojem pabu u Engleskoj.“

Čuo sam kako veza između Londona i Istanbula ponovo šušti dok Ficzderald čeka da dodam još nešto. Međutim, nisam želeo više ništa da kažem. Nisam imao šta da krijem. Koliko znam, ni Alek nije imao šta da krije. Međutim, pitanje je da li će biti nekih posledica ako ponovim svaku ludu misao koju je ikad izrekao.

„Čime se vaš institut bavi, gospodine? Nisam čuo za vas.“

Mogao sam lako da zamislim kako se obrve mog ispitivača podižu dok mi postavlja to pitanje.

„Primenjujemo napredna istraživanja na praktične probleme. Tehnologija stvaranja slika je jedna od oblasti kojima se bavimo, tehnologija pronalaska kriminalaca u masi ljudi, na primer.“ Bio je to standardan opis koji sam već godinama koristio kad god bi me neko pitao čime se moj institut bavi.

„Vrlo dobro, gospodine.“ Nije zvučao zainteresovano. „Preneću našim ljudima da ste krenuli. Na istanbulskom aerodromu će vas dočekati neko

iz konzulata. Znaćemo kojim letom stižete. Turci će najverovatnije u ponedjeljak obaviti formalnosti oko identifikacije. Molim vas, nazovite ministarstvo inostranih poslova da biste verificovali ovaj razgovor. Možete ga naći na našem veb-sajtu. Doviđenja, gospodine Rajan. Veoma mi je žao.“

Veza se prekinula.

Čvrsto sam stezao slušalicu. Zglavci na prstima su mi pobeledi ko da su od porcelana. Setio sam se fotografije Aleka koji se kezi ispred Aja Sofije, a koju mi je poslao prethodnog dana. Delovao je srećno. Šta se dođavola dogodilo? Ruka mi je drhtala dok sam okretao broj u Oksfordu i dalje se nadajući da je sve užasna greška.

Uključila se njegova telefonska sekretarica. Spustio sam slušalicu.

Nemoguće da ovo ime neke veze s našim radom u Institutu. Alek nam je pomogao da dobijemo projekat na kojem je radio u Istanbulu. Bila je to prava prilika da uspostavimo kredibilitet u tom delu sveta. Međutim, dopustio sam mu da tamo ode sam. Stomak mi se ponovo stegao.

„Zar misliš da je fotografisanje tako komplikovano?“, rekao mi je tada.

Udario sam dušek pesnicom.

Šta će se dogoditi?

Beresford-Elis neće propustiti priliku. Njegovo dolazak na mesto direktora Instituta prošle godine predstavljao je ne naročito suptilan način da me totalno udalje iz igre. Nije bilo dovoljno to što su me degradirali zbog onoga što sam uradio u Avganistanu. Ostali osnivači zahtevali su da se, za sopstveno dobro, privremeno odrekнем mnogih svojih odgovornosti.

Nevoljno sam pristao. Poslednja stvar koja mi je sada potrebna jeste to da se jedan od mojih projekata katastrofalno završi.

Odmahnuo sam glavom. Nije bitno šta će se meni dogoditi. Važno je samo ono što se dogodilo Aleku.

S njim sam razgovarao kada su stvari postale suviše loše, kada je praznina pobeđila, kada sam zaključio da ne mogu da nastavim. Ne bih to prebrodio bez njega.

Pogledao sam sajt ministarstva inostranih poslova i okrenuo broj. Dok sam čekao da se neko javi, razmišljao sam o tome kako ljudi reaguju na loše vesti.

Beresford-Elis je od početka omalovažavao projekat u Istanbulu. Kada sam mu saopštio da smo ga dobili, odvratio je uz svoj poslovični

pesimizam. „Nadam se da znaš šta radiš, Rajane. Zar nije projekat poput tog u muslimanskoj državi pomalo kontroverzan ovih dana? Ne želimo da izazovemo prokletu fatvu.“

„U pitanju je mali projekat“, odvratio sam. „Koga je briga da li neko fotografiše po muzejima?“

„Aja Sofija je možda muzej, Rajane“, odvratio je. „Ali nekada je bila vrhovna džamija sunitskog islamskog sveta i sedište Islamskog kalifata. Pre toga bila je pravoslavni Vatikan. Tamo se mnogo kome može nagačiti na žulj.“

Pošto je izrekao glavnu misao, napustio je moju kancelariju i frknuo dok je prolazio pored Alekovog praznog stola.

Ipak, bio je u pravu. Aja Sofija jeste važna. Bila je izgrađena u sedmom veku, kada je Vizantijsko carstvo bilo na vrhuncu moći, i posvećena svetoj mudrosti, Sofiji, konceptu koji se prostirao širom hrišćanskog i prehrišćanskog sveta.

Pravoslavni Grci su izgubili svoj Vatikan kada su Turci Osmanlije osvojili Konstantinopolj 1453. godine i preimenovali ga u Istanbul. Time su uništili Vizantijsko carstvo, direktan izdanak drevnog Rima.

Naravno, fundamentalisti su bili besni kada je Ataturk 1934. godine pretvorio Aja Sofiju u muzej, ali oni su bili u svađi s turskom državom, a ne s nama.

U svakom slučaju, naš projekat – upoređivanje digitalnih slika mozaika s otiscima i skečevima koje su tokom godina stvarali umetnici – bio je najmanje invazivan postupak koji se mogao primeniti na mestu koje je važna svetska baština. Baš zbog ovakve vrste projekata Institut je i osnovan.

Javila mi se prijatna Indijka. Pošto je dobila dozvolu od svog pretpostavljenog, ispričala mi je o poruci koju je istanbulski konzulat poslao, navodeći da je čovek po imenu Alek Zeglivski zaista bio umešan u ozbiljan incident u Istanbulu. Njihov kontakt za ovaj problem je izvesni gospodin Ficdžerald. To su bile sve informacije koje je mogla da mi da. Nije čak mogla da mi kaže ni lično ime gospodina Ficdžeralda.

Zaspao sam kad su prvi zraci zore umekšavali oštre siluete london-skih zgrada na horizontu. Čitavu noć sam proveo razmišljajući o onome što se dogodilo. Jedno sećanje mi se neprestano vrtelo kroz um.

Dan pre nego što će odleteti u Istanbul pre samo nedelju dana, Alek se nagnuo ka meni i prošaputao.

„Znaš da je Đavo zatočen u kavezu ispod Aja Sofije, šefe? Nadajmo se da ga neću uznemiriti.“

Nasmejao sam se. Takvo praznoverje zvučalo je smešno u našim blistavim kancelarijama sa staklenim zidovima u Oksfordu.

Čim sam se probudio, prvo sam potražio Beresford-Elisov broj. Bilo je osam ujutru, ali nisam mario za to.

Beresford-Elis je od one vrste ljudi koji na zidu drže svoje slike s istaknutim ljudima. Na jednoj je s Dejvidom Kameronom, na drugoj s rektorom univerziteta na kojem je radio pre nego što je došao kod nas, na trećoj s Nelsonom Mandelom i na četvrtoj s direktorom Geološke službe Sjedinjenih Država. Bio je toliko dobar u uspinjanju na društvenoj lestvici da je na tome mogao da doktorira. Šlag na torti predstavljao to što mu se moglo verovati koliko i avganistanskom vojskovođi s praznom blagajnom.

Kada su ostali osnivači odlučili da zaposle kvalifikovanog menadžera da vodi Institut zbog toga što je svako od nas bio zaokupljen svojim projektima, nisam ništa rekao. Ajrin je preminula prethodnog meseca. Činilo mi se da je dovođenje Beresford-Elisa dobra ideja.

Ubrzo sam otkrio da taj čovek obožava korporativne fraze. Više nismo imali projekte, već „saradničke inicijative“ ili „istraživačko-vrednosne aktuelizacije“. Suptilno je kritikovao svaku „inicijativu“ na kojoj sam radio otkako nam se priključio. Projekat koji smo obavili u Bavarskoj, gde smo pomoću satelitskih snimaka identifikovali grupu naselja iz bronzanog doba, ne dokazuje da ta naselja zaista pripadaju ciljanom periodu, rekao je. A naša probna bezbednosna inicijativa za veliku američku banku u Njujorku nije prerasla u unosan posao. Činilo se da želi isključivo projekte koji nam brzo donose velike ugovore.

Bio je u pravu na svoj način, ako zanemarite činjenicu da su potrebni meseci da se oseti uticaj mnogih projekata.

Takav stav nije nadoknađivao svojim držanjem. Delovao je kao da je nezainteresovan za ljude koji ga okružuju, osim kad je reč o meni. Uglavnom je izgledalo kao da ne primećuje svoje kolege. Najradije je pričao o svojim postignućima.

„Loša reklama je poslednje što nam je sada potrebno“, rekao je kad sam mu ispričao da letim za Istanbul tog popodneva. Kao i uvek, odlično mu je išlo od ruke pronalaženje loše strane čitave stvari.